

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

BOEKEN

GEDRAGSVERANDERING IN GEZINNEN: COGNITIEVE GEDRAGS- EN SYSTEEMTHE- RAPIE

Alfred Lange (2006). (Achtste, volledig herziene druk.) Groningen, Martinus Nijhoff. 670 pp. € 58,95.
ISBN 978-90-6890-586-1.

Dit boek is een kanjer en een klassieker in ons taalgebied. Collega Lange heeft het telkens weer vernieuwd en up-to-date gebracht. Hij biedt vanuit een gedragstherapeutisch-systemische hoek een breed en gedegen overzicht van de gezinstherapie inzake opvattingen, praktijk en onderzoek. Zijn boek is zeer didactisch en leest als een trein. Het is puik geïllustreerd met honderden casussen.

Met genoeg herlas ik hoofdstukken over congruente interventies tijdens de sessie, congruente opdrachten en paradoxale adviezen en suggesties. Dat Lange zich waagt aan stellingen over de timing van interventies vind ik bijzonder origineel; meestal wordt de timing van interventies slechts in supervisie aangeleerd. Verder vallen mij op als origineel: (1) zijn nadruk op empirisch wetenschappelijke gegevens; (2) de aandacht voor motiveringstechnieken; (3) de originele judo-achtige ingrepen; (4) de scherpe voorstelling van de gedragstherapeutische technieken in gezinstherapie; (5) een bijzondere aandacht voor zelfcontrole-technieken; (6) de aandacht voor schrijftherapie; (7) een goed onderscheid tussen onderzoek over systemische fenomenen bij gezinnen en onderzoek naar het effect van gezinstherapie.

Ik beveel het boek al twintig jaar aan bij mijn studenten en opleidingen als het beste boek over gezinstherapie in onze taal. De enkele bedenkingen die ik hier maak, zijn dus slechts kleine aanvullingen.

De gezinstherapie ontwikkelt zich ook buiten het onderzoek, voortdurend worden nieuwe theorieën en werkingsmodellen op de markt gebracht. De postmoderne gezinstherapie en vooral de collaboratieve richting van Harlene Anderson (1997) zijn in het boek afwezig. Ook over hun basishouding van 'not-knowing' vinden we niets. De narratieve gezinstherapie wordt wel in de het historisch overzicht genoemd, maar komt bij de technieken niet zozeer aan bod. Zo vermeldt Lange bijvoorbeeld niet het externaliseren van een probleem, een van de manipulatieve manieren waarop de 'narratieven' het verhaal van de cliënt wijzigen.

Misschien is het niet toevallig dat de belevingsgerichte gezinstherapie ook minder aan bod komt. Lange is een pragmaticus. Echte 'psychotherapeutische' vaardigheden behandelt hij slechts kort: zelfs bij 'open vragen' vind ik niet het beste voorbeeld. Lange geeft wel duidelijk aan hoe werkzaam de belevingsgerichte gezinstherapie is.

Ook op het vlak van de relatietherapie zijn nog wat aanvullingen mogelijk. Over problemen bij *ontrouw* vinden we slechts sporadisch enkele dingen. Dat is verwonderlijk, omdat een derde van de cliënten voor relatietherapie met dit probleem binnen komt. Ook over de eigenlijke *beslissingstherapie* zelf bij koppels die scheiding overwegen, is niet veel te vinden, maar misschien

wordt dit eerder gezien als een aspect voor individuele therapie. We missen ook het onderzoek over de *psychologische ontwikkeling* van het samenlevende paar.

Onderhandelen als een vaardigheid die men een cliëntenpaar kan aanleren wordt erg kort behandeld. Verder verwondert het mij dat Lange niet stelt dat een *goede scheiding een goed resultaat* van relatietherapie kan zijn (Vansteenwegen, 1998). Afwezig is ook de idee dat elke relatie een aantal *onoplosbare problemen meesleept* (Gottmann, 1999) en het aanleren van *aanvaarding* in plaats van gedragsverandering (de late Jacobson). Wat ik echt mis is de zeer belangrijke techniek om partners te leren meer empathie voor elkaar te hebben, het ‘*parafraseren*’, waarin A spreekt over zichzelf en B dit alles met eigen woorden herhaalt tot dat A zich begrepen voelt. Dit is echt iets anders dan ABA-gesprekken!

De ‘multiple family therapy’ is eveneens afwezig ondanks uitgebreid onderzoek hierover in ons eigen taalgebied (Lemmens et al., 2003). En het wetenschappelijk onderzoek, met inbegrip van het onderzoek over het proces van gezinstherapie, mag rustig wat meer in detail weergegeven worden. Ten slotte zal collega Lange begrijpen dat ik verwonderd ben dat ik enkele boeken niet aantref in de lijst voor de bibliotherapie. Ik

heb het dan niet over *Liefde is een werkwoord* maar over *Liever vrijen* (Luyens, 1^e druk 1997), een gewaardeerd boek over seks, en *Ondanks de liefde* (Luyens & Vansteenwegen, 1^e druk 2003), een boek over de verwerking van ontrouw.

Niettemin hoort *Gedragsverandering in gezinnen*, ondertussen een klassieker, thuis in alle opleidingen in de gezins- en relatietherapie.

Alfons Vansteenwegen

Anderson, H. (1997). *Conversation, language and possibilities: A postmodern approach to therapy*. New York: Basic Books.

Gottman, J.M. (1999). *The marriage clinic: A scientifically based marital therapy*. New York: Norton.

Lemmens, G. et al. (2003). Helpful events in family discussion groups with chronic pain patients. *Families, Systems & Health*, 21: 21-32.

Luyens, M. (2007). *Liever vrijen*. Tiel: Lannoo.

Luyens, M. & Vansteenwegen, A. (2007). *Ondanks de liefde. Hoe overleef je een liefdesaffaire?* Tiel: Lannoo.

Vansteenwegen, A. (1998) Divorce after couples therapy: An overlooked perspective of outcome research. *Journal of Sex and Marital Therapy* 13 (4), 439-448.

DIE WIRKSAMKEIT DER SYSTEMISCHEN THERAPIE/FAMILIENTHERAPIE

Kristen von Sydow, Stefan Beher, Rüdiger Retzlaff & Jochen Schweitzer (2007).
Göttingen: Hogrefe Verlag. 182 pp.
€ 26,95. ISBN 978-3-8017-2037-7

In 1999 weigerde de Duitse Wetenschappelijke Raad voor Psychotherapie (Wissen-

schaftlichen Beirat Psychotherapie, WBP) systeem- en gezinstherapie te erkennen als een officiële psychotherapierichting. Dit ondanks het eigen glorieuze Heidelberg-verleden, een degelijk ingediend rapport met 26 Randomized Clinical Trial (RCT-)studies in de kinder- en volwassenenpsychiatrie, en een wijdverspreide toepassing van systeem- en gezinstherapie. Ongeveer 14% van de Duitse therapeuten blijkt systemisch geschoold. Hoog tijd voor de twee Duitse